

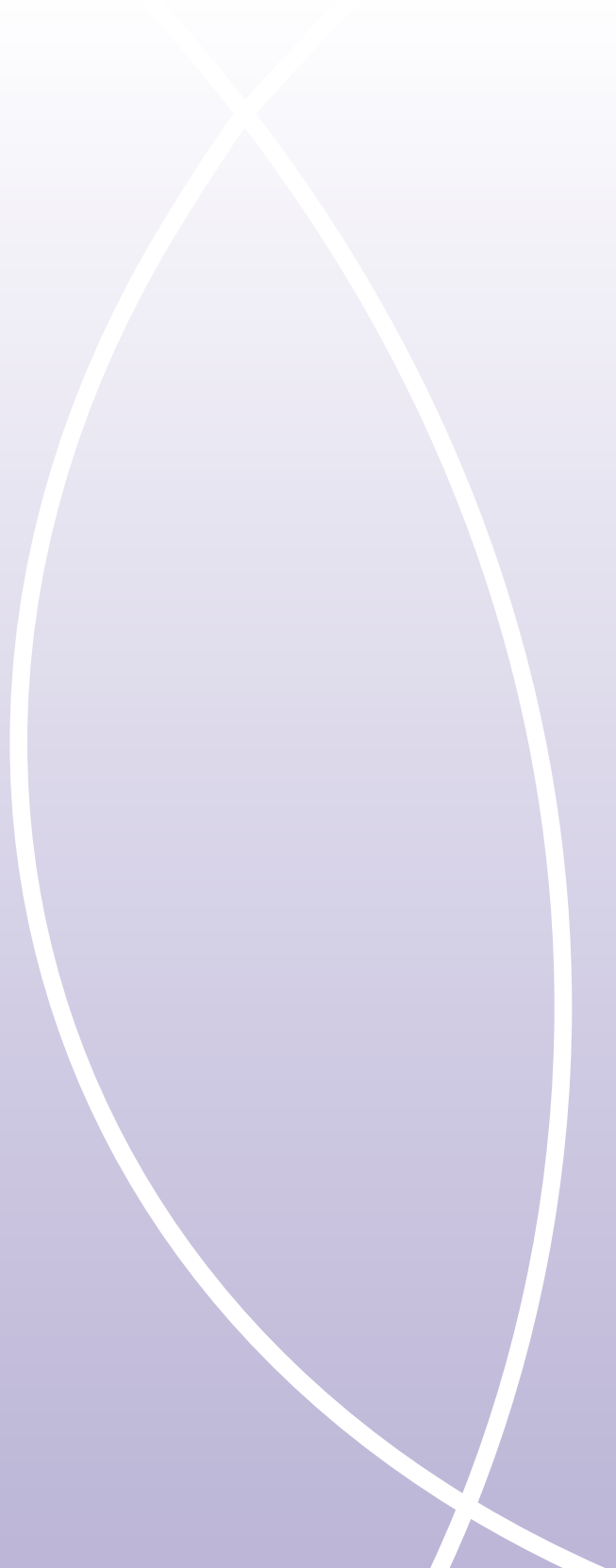
POSITIONSPAPPER

Evidensbaserad praktik

I SOCIALTJÄNST OCH HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

Sveriges
Kommuner
och Landsting

Förord

För att klienter, brukare och patienter ska få tillgång till bästa möjliga vård och omsorg och för att välfärdsresurser ska användas effektivt fordras att verksamheterna byggs på kunskap. Begreppet evidensbaserad praktik återkommer ständigt i diskussioner som rör kvalitet och effektivitet i socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Detta positionspapper redovisar Sveriges Kommuner och Landstings syn på vad en evidensbaserad praktik i socialtjänst och hälso- och sjukvård kan vara och vad som krävs för att komma dit.

Positionspapperet antogs av förbundets styrelse den 20 januari 2012. Därigenom är det ett stöd och underlag för såväl förbundets förtroendevalda och tjänstemän som för landsting och kommuner.

Stockholm januari 2012

Anders Knappe

Sveriges Kommuner och Landsting

Bästa möjliga nytta för brukare och patienter

De som arbetar i socialtjänst och hälso- och sjukvård fattar dagligen tusentals beslut. Beslut som ska vila på bästa tillgängliga kunskap för att göra bästa möjliga nytta för brukare och patienter. Att inte använda bästa tillgängliga kunskap är ineffektivt.

En evidensbaserad praktik är en följd av ständigt, systematiskt lärande där kunskap från brukaren/patienten, praktiker och från forskningen vägs samman och används.

Brukaren/patienten har kunskap om sin egen situation och om sina behov. Men också om kvaliteten på insatser och på socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens verksamheter i stort.

Praktikern har kunskap utifrån sin utbildning, fortbildning och yrkeserfarenhet. Det är praktikern som tolkar brukaren/patientens behov och som utifrån sina kunskaper och lokala praktiska förutsättningarna föreslår och genomför insatser.

Forskningen bidrar med kunskap som tagits fram med olika vetenskapliga metoder, både kvantitativa och kvalitativa, inom olika vetenskapliga discipliner.

En evidensbaserad praktik är en följd av ständigt, systematiskt lärande där kunskap från brukaren/patienten, praktiker och från forskningen vägs samman och används.

Brukare/patienter och praktiker som medskapare

Det är i mötet mellan brukaren/patienten och de anställda som en evidensbaserad praktik förverkligas. För att nå dit behövs förberedelser av olika slag. Ledningen behöver skapa förutsättningar för att möten mellan de anställda och brukare/patienter sker i ett sammanhang som stödjer att det blir rätt i beslutsögonblicket. Men också att de anställda ges möjligheten att ständigt göra bättre tillsammans med brukare/patienter.

Kunskapsutvecklingen om hälsofrämjande, förebyggande insatser, utredning, behandling, omvårdnad, stöd, rehabilitering med mera är stark och sker i ökande omfattning globalt. För att kunna ta tillvara denna utveckling förutsätts att kommuner och landsting utvecklar, vidmakthåller och ständigt förbättrar sina system för att fånga upp, värdera, anpassa och införa ny kunskap.

Kommuner och landsting måste också själva bidra till kunskapsbildning genom systematisk dokumentation och genom öppna former för redovisning och diskussion av egna erfarenheter.

En fortsatt metodutveckling är nödvändig för att systematiskt ta tillvara kunskap hos brukarna/patienterna och de anställda.

Systematiskt förbättringsarbete

Det räcker dock inte med att ha kunskapen om vad som är verksamt och effektivt, den måste också tillämpas. Ledningsstrategier, värderingar, attityder samt organisationskultur måste därför stödja ett systematiskt förbättringsarbete.

De anställda behöver delta i strukturerade läroprocesser där kvalitets-säkrad kunskap tillämpas, ny kunskap systematiseras och där arbetets effekter metodiskt följs upp.

Startpunkten för ett systematiskt förbättringsarbete är konstaterade problem, svagheter och andra utvecklingsområden. Tillgång till aktuella

forskningsresultat i till exempel artiklar och systematiska kunskaps-sammanställningar fordras liksom resultat från utvärderingar och uppföljningar som till exempel Öppna Jämförelser och kvalitetsregister.

Arbetsorganisationen i verksamheterna tar ofta sikte på att lösa konkreta uppgifter, här och nu. Tid för reflektion, värdering och omprövning kan behöva skyddas.

Utbildning och kompetensutveckling

Den snabba kunskapsutvecklingen ställer krav på utformning och innehåll i grundutbildning, fortbildning och kompetensutveckling.

Utvecklingen inom IT-området och resultaten av pedagogisk forskning om lärande på arbetsplatser måste tas till vara för att utveckla virtuella lärandemiljöer som komplement till traditionella former för lärande. Exempel är lärplattformar, metoder för distansutbildningar med mera.

Forskning och utveckling

Evidensbaserad praktik har per definition anknytning till forskning och utveckling. Det behövs möjligheter till att kombinera forskning med klinisk praktik, kombinationstjänster, kliniska lektorat, tillgång till FoU-kompetens med mera. En förutsättning för att alla kommunalt finansierade verksamheter ska ha tillgång till forskarstöd och FoU-kompetens är att resurser kan samordnas på läns- och regionnivå.

Forskningens betydelse för den sociala verksamheten måste uppmärksammas och resurser till långsiktiga forskningsprogram behöver tillföras. Huvudmän och universitet/högskolor behöver få förutsättningar för långsiktighet och bredd i samverkan. Staten behöver även bidra till att innovationssystem, kopplade till offentligt finansierade verksamheter, kommer till stånd.

Forskningens betydelse för den sociala verksamheten måste uppmärksammas och resurser till långsiktiga forskningsprogram behöver tillföras.

Dialog och samverkan

För att stödja utvecklingen av en evidensbaserad praktik i socialtjänst och hälso- och sjukvård behövs dialog och samverkande insatser från lands- ting/regioner, kommuner och stat.

Evidensbaserad praktik

FIGUR 1. Samspelet mellan nationell och lokal nivå i processen för att åstadkomma en evidensbaserad praktik.

Bilden ovan visar samspelet mellan nationell och lokal nivå i processen för att åstadkomma en evidensbaserad praktik.

- 1 Systematiserad kunskap presenteras och omsätts, ibland i form av riktlinjer. Kunskapen tas tillvara genom lokal styrning och stöd i avsikt att omsätta kunskap till praktik.
- 2 Genom aktiv uppföljning, utvärdering av det lokala arbetet sker ett systematiskt lärande och utgångspunkter ges för förbättringsarbete – ny kunskap skapas och systematiseras.
- 3 En del av den lokalt systematiserade kunskapen är allmängiltig. Den samlas upp och utvärderas nationellt och blir till ny systematiserad kunskap.

Denna kunskapsutvecklande process måste utvecklas och hållas vid liv. Samverkan och erfarenhetsutbyte behövs såväl vertikalt, mellan den lokala och nationell nivå, som horisontellt mellan kommuner och landsting.

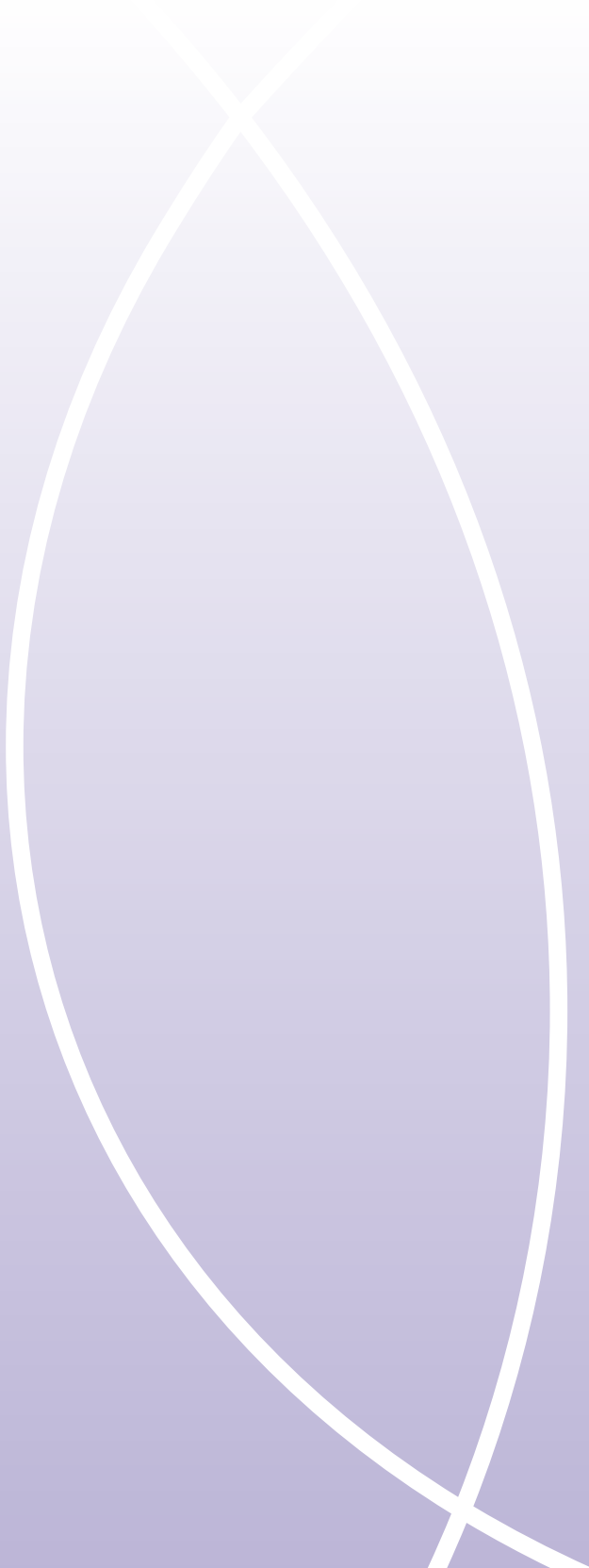
Den nationella nivån har en viktig uppgift i att stödja kommuner och landsting i arbetet med att utveckla och vidmakthålla en evidensbaserad praktik. Det handlar om stöd till utvecklingsarbeten, olika former av kunskaps- och beslutsstöd, att främja tillgången till jämförelsedata och att på olika sätt bidra till att aktuell forskning och annan systematiserad kunskap finns tillgänglig. Det handlar också om stöd till långsiktigt hållbara strukturer för kunskapsutveckling på läns- och regionnivå.

Syftet med de olika formerna av nationella initiativ måste vara att underlätta och stödja lokalt förbättringsarbete och lokal kunskapsutveckling.

Sveriges Kommuner och Landsting anser:

- att en evidensbaserad praktik är en följd av ständigt, systematiskt lärande där kunskap från brukaren/patienten, praktiker och från forskningen vägs samman och används.
- att ledningsnivån behöver skapa förutsättningar för sammanhang som stödjer att det blir rätt i beslutsögonblicket men också att de anställda ständigt kan göra bättre tillsammans med brukare/patienter.
- att ledningsstrategier, värderingar, attityder samt organisationskultur måste stödja ett systematiskt förbättringsarbete.
- att forskningens betydelse för den sociala verksamheten måste uppmärksammas och resurser till långsiktiga forskningsprogram behöver tillföras.
- att för att stödja utvecklingen av en evidensbaserad praktik i socialtjänst och hälso- och sjukvård behövs dialog och samverkande insatser från landsting/regioner, kommuner och stat.

Upplysningar om innehållet:
Anna Lilja Qvarlander, anna.lilja.qvarlander@skl.se
Michael Bergström, michael.bergstrom@skl.se

© Sveriges Kommuner och Landsting, 2012
Bestnr: 5256
Foto: Pia Nordlander/SKL. Anki Almqvist/PublicImage
Produktion: ETC Kommunikation
Tryck: LTAB

Ett positionspapper är ett dokument inom ett område där Sveriges Kommuner och Landsting vill tydliggöra förbundets inriktning. Detta positionspapper antogs av förbundets styrelse den 20 januari 2012 och visar vad en evidensbaserad praktik i socialtjänst och hälso- och sjukvård kan vara och vad som krävs för att komma dit. Det handlar om kunskapsutveckling och dess användning i praktiken för att skapa en allt bättre socialtjänst och hälso- och sjukvård för och med klienter, brukare och patienter.

Beställ eller ladda ner på www.skl.se/publikationer

Bestnr: 5256